

DOI: 10.7596/taksad.v6i3.892

Citation: Özkul, A., & Özsezer, M. (2017). Kıbrıs Türk Eğitim Tarihinde Shakespeare Okulu ve Nejmi Sagıp Bodamyalızade. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(3), 739-756. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v6i3.892>

Kıbrıs Türk Eğitim Tarihinde Shakespeare Okulu ve Nejmi Sagıp Bodamyalızade

Shakespeare School and Nejmi Sagıp Bodamyalızade in Cyprus Turkish Education History

Ali Efdal Özkul¹, Mete Özsezer²

Abstract

Nejmi Sagıp Bodamyalızade, who was originally from Paphos in the south-west of Cyprus, completed his education at Oxford University. Then he returned to the island and established the Shakespeare School, which is one of the first private schools of the island. He has undertaken both teaching and school management roles here. Many Turkish Cypriots have been educated in this private school which offers English education. Nejmi Sagıp, which has a high level of general culture, has been nicknamed Feylosof (philosopher) by the community. During World War II, Nejmi Sagıp declared himself as a deputy of Cypriot Muslims by the signing of thousands of people in Nicosia. By using this title, Mr. Nejmi sent letters to the presidents and deputies of several countries, mainly the United Kingdom, defending the rights of Turkish Cypriots against the Enosis requests of Greek Cypriots. Mr. Nejmi has literary works besides education and political activities. One of his literary was the Quran which he translates to English. He also translated some of the classics of Turkish literature into English. Many people, especially the Irish writer George Bernard Shaw, Nobel Peace Prize-winning, have already begun to appreciate him for his translations. As a result, Mr. Nejmi has an important value for the Turkish Cypriot Political, Cultural and Educational history.

Keywords: Cyprus, Turkish Cypriot, Nejmi Sagıp Bodamyalızade, Shakespeare School, History education.

¹ Yakın Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Kıbrıs. E-mail: aliefdal.ozkul@neu.edu.tr

² Yakın Doğu Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, Kıbrıs. E-mail: mete.ozsezer@neu.edu.tr

Öz

Aslen Kıbrıs'ın güney batısında bulunan Baf Kazasından olan Nejmi Sagıp Bodamyalızade, Oxford Üniversitesi'ndeki eğitimini tamamladıktan sonra adaya dönerek adanın ilk özel okullarından olan Shakespeare Okulu'nu kurmuştur. Burada hem öğretmenlik hem de okul müdürlüğü görevlerini üstlenmiştir. İngilizce eğitim veren bu özel okulda birçok Kıbrıslı Türk eğitim almıştır. Genel kültür düzeyi yüksek olan Nejmi Sagıp'a halk tarafından Feylosof (Filozof) lakabı takılmıştır. Nejmi Sagıp, II. Dünya Savaşı sırasında Lefkoşa'da binlerce kişiden imza toplayarak kendisini Kıbrıslı Müslümanların vekili ilan etmiştir. Nejmi Bey bu unvanı kullanarak başta İngiltere olmak üzere birçok ülkenin başkan ve elçilerine Kıbrıslı Rumların Enosis taleplerine karşı Kıbrıs Türklerinin haklarını savunan mektuplar göndermiştir. Nejmi Bey'in eğitim ve siyasi faaliyetlerinin yanında edebi çalışmaları da bulunmaktadır. Kaleme aldığı edebi eserlerinden birisi de İngilizceye çevirdiği manzum Kur'an-ı Kerim'dir. Ayrıca Türk Edebiyatının klasiklerinin bazılarını da İngilizceye tercüme etmiştir. Yaptığı bu çeviriler sayesinde başta Nobel Barış ödülü sahibi İrlandalı yazar George Bernard Shaw olmak üzere birçok kişinin takdirini toplamayı başarmıştır. Sonuç olarak Nejmi Bey Kıbrıs Türk Siyasi, Kültürel ve Eğitim tarihinin bir dönemine damgasını vurmuştur denilebilir.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, Kıbrıslı Türk, Nejmi Sagıp Bodamyalızade, Shakespeare Okulu, Tarih eğitimi.

GİRİŞ

Birleşik Krallık Kıbrıs adasını işgal ettiği 1878 yılından itibaren Kıbrıslı Türklerin ve Rumların İngilizce konuşmasını sağlayarak kendisine sadık yurttaşlar yetiştireceğini düşünmüştür. Bu nedenle adadaki toplumlara İngilizce öğretmek için birçok girişim ve teşvik yapılmıştır (Morgan, 2013:68). İngiliz Yüksek Komiserliğinin isteği üzerine Sir R. Biddulph tarafından hazırlanan 22 Temmuz 1880 tarihli raporda Kıbrıs'ta İngiliz okullarının kurularak halkın İngilizce öğrenmesinin daha sağlıklı ve hızlı sağlanabileceği vurgulanmaktadır. Büyük Britanya Hükümeti ise söz konusu raporda belirtilen okulların açılması için gereken bütçenin çok fazla olmasından dolayı adada bulunan okullarda İngilizcenin zorunlu eğitim dili olmasını önermiştir (Orr, 2013:126-127). Adada İngilizce öğretiminin gerekli olduğunu gösteren bir başka durum ise Kavanin Meclisi'ndeki (Yasama Meclisi) üyeler arasındaki Kıbrıslı üç üyesinin de İngilizce bilmiyor olmasıdır (Hill, 2016:356). Brynat (2007), 1911 yılına gelindiğinde adada doğal olarak Kıbrıslı Türkler arasında eski yazı (Osmanlıca) bilenlerin İngilizce bilenlerden 3 kat daha fazla olduğunu söylemektedir (Bryant, 2007:30). Fedai

(2009), İngiltere idaresinde adada İngilizceyi çok iyi konuşabilen Türklerin sayısı iki düzineden fazla olmadığını belirlemektedir (Fedai, 2009:2241). Bu açıdan adada Kıbrıslı Türkler arasında İngilizcenin öğretilmesi ve yaygınlaşması amacıyla Bodamyalızade tarafından açılan ve İngilizce eğitim veren Shakespeare School'un (Okulu) burada önemli bir işlevi bulunmaktadır. Kıbrıs'taki İngiliz sömürge yönetiminin, Oxford Üniversitesi'nin İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olan Nejmi Sagıp Bodamyalızade'yı bu anlamda desteklediği de düşünülebilir. Shakespeare okulu adadaki ihtiyaç doğrultusunda Kıbrıslı Türk Nejmi Bey tarafından açılarak adanın özel okullarından biri olmuştur. İlgili araştırmada Nejmi Bey ve Shakespeare School hakkında çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgiler dönemin birinci el kaynakları olan *Blue Book* ve *The Cyprus Gazetelerden* elde edilenlerle karşılaştırılarak kullanılmıştır. Nejmi Bey ve Shakespeare School ile ilgili olarak Ertuğ (2011) ve Fedai'nin (2009) çalışmaları bulunmaktadır. Ayrıca bu araştırmaların yanında çalışmanın konusu ile ilgili olarak Kıbrıs Türk Eğitim Tarihi ile ilgili çeşitli eserlerde bilgi bulunmaktadır.

Nejmi (Necmi) Sagıp Bodamyalızade'nin Hayatı ve Kişiliği

Gerçek adı Mahmut Aziz olan Nejmi Sagıp Bodamyalızade 1 Kasım 1897'de Kıbrıs'ın Baf Kazasında doğmuştur. Nejmi Sagıp, 1911-1915 yılları arasında İdadide (lise) eğitim aldıktan sonra eğitimine İngiltere'de devam etmiştir (An, 2002:450; Aristidis, 2010:502; Ertuğ, 2011:8; Fedai, 2009:2241-2242; Nesim, 1987:109). İngiltere'ye gitmeden önce "*The Near East*" adlı dergide Kıbrıslı Müslümanların (Türklerin) haklarını savunan İngilizce yazılar yazmış ve burada M. Nejmi Bodamyalızade adını kullanmıştır (An, 2002:355; Ertuğ, 2011:45; Gürkan, 2008:185; Nesim, 1987:112-113).

Nejmi Bey, üniversite eğitimi almak için Kıbrıs'tan Londra'ya giden ilk Kıbrıslı Türk'tür. İngiltere'de Oxford Üniversitesi'nde 1920-1921 yılları arasında "*Special Research English and Literature*" üzerine eğitim almıştır (Nesim, 109:1987; Fedai, 2009:2242). Öğrencilik yıllarında Markist-Leninst ideolojiden etkilenerek işçi sendikasında aktif görev almıştır. Fakat bu sendikada Galler bölgesindeki maden işçilerini destekleyen şiirler yazması nedeniyle İngiltere'de tutuklanarak eğitimini tamamlamadan 14 Ağustos 1921'de Kıbrıs'a gönderilmiştir (Dedeçay, 1985:1; Ertuğ, 2011:8; Fedai, 2009:2242; Gürkan, 2006:185).

Nejmi Sagıp Bodamyalızade adaya döndükten sonra çeşitli dergilerde ve gazetelerde yazılar yazmış, Kuran-ı Kerimi İngilizceye ve Türkçeye çevirerek manzum şeklinde yayımlamıştır. Nejmi Bey'in adada yaptığı işler arasında en önemlisi belki de 1927-1952 yılları arasında Kıbrıs Türk eğitim tarihinde önemli bir yer işgal edecek olan İngilizce eğitim veren *Shakespeare School*'u kurmasıdır.

Bu arada Nejmi Bey bir eğitimci olmasına karşın II. Dünya Savaşı yıllarında siyasete de girmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. II. Dünya Savaşı sırasında İngiltere'nin adayı Yunanistan'a vereceği söylentisi Kıbrıslı Türkleri huzursuz etmiştir (Gürkan, 2006:180) Söz konusu dönemde Kıbrıslı Türklerin hakkını savunacak herhangi bir kurum, dernek veya parti bulunmamaktadır. Bu boşluğu fark eden Nejmi Bey Kıbrıslı Türklerin sesini tüm dünyaya duyurabilmek adına kulüp, kahve ve evleri dolaşarak kendisini Kıbrıslı Müslümanların (Türklerin) vekili olarak kabul eden binlerce imza toplamıştır (Nesim, 1987:111; Ateşin, 1996:311; Sencer, 1978:17). Böylece gereken desteği aldığına inanan filozof, Kıbrıslı Müslümanların vekili sıfatıyla İngiltere hükümetinin önde gelenlerine ve tanınmış kişilerine mektuplar yazarak Kıbrıs Türklerinin adanın Yunanistan'a verilmesine razı olmayacaklarını bildirmiştir (Sencer, 1978:18). 1943 yılında Kıbrıslı Türkler ortak hareket ederek KATAK'ı (Kıbrıs Adası Türk Azınlık Kurumu) kurmalarıyla birlikte Kıbrıslı Türklerin sözcülüğünü KATAK üstlenecektir. Bu durum üzerine Nejmi Sagıp ise köşesine çekilerek Müslümanların vekili unvanını sadece edebi ve kültürel çalışmalarında kullanacaktır (Gürkan, 2006:187).

Bir eğitimci olan Nejmi Bey bazı kişiler tarafından eleştirilse³ de Kıbrıs Türk Toplumunu tarafından saygı gördüğü, hatta filozof olarak da anıldığından dolayı mahkemelerde bilirkişi ve konferanslarda konuşmacı olarak kullanılmıştır (Bozkurt gazetesi, 15 Şubat 1961; Mapolar, 2016:417-432).

Nejmi Sakıp, Shakespeare Okulu'nun kapamasının ardından maddi sıkıntıya düştüğü için devlete bağlı okullarda öğretmenlik yapmak için Maarif Müdürlüğüne başvurmuştur. Söz konusu başvuru üzerine Maarif Müdürlüğü 14 Eylül 1953 tarihinde Bodamyalızade'yi Lefke Türk Teknik Okulu'na aylık 60 Kıbrıs Lirası maaşla kadrolu öğretmen olarak atamıştır (Ertuğ, 2011:26; Nesim, 1987:110). Nesim'e (1987) göre Nejmi Bey'i teftiş için 26 Ekim 1953 tarihinde okula gelen müfettiş Germanokos onun hakkında olumsuz rapor yazmıştır. Hem müfettişin olumsuz raporu hem de Nejmi Bey'in devamsızlığının devam etmesi üzerine ilkönce İngilizce derslerinden alınarak kendisine Türkçe dersleri verilmiştir. Sonraki günlerde ise Nejmi Bey'in durumunda bir düzelme olmadığı için Maarif Dairesi tarafından 5 Şubat 1954'de görevine son verilmiştir (Nesim, 1987:110).

Nejmi Sagıp Maarif Dairesiyle ilişkisinin kesilmesinin ardından hayatını idame edebilmek için tekrar özel İngilizce dersler vermeye başlamıştır. 1954-1955 ders yılında Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonunun teklifi üzerine Kıbrıs Türk Kültür Derneği'nin de

³ 5 Eylül 1944 tarihli Halkın Sesi Gazetesinde Ferhat Can (Reşat Kazım) isimli yazar Nejmi Sagıp'ı hedef alan bir yazı kaleme almıştır. Gazetede yazı "Peygamber mi? Feylesof mu? Vekil mi?" başlığını taşır. Yazıda özetle Nejmi Sagıp'ın Halkın vekilli olamayacağı, bunun sahte olduğu belirtilmektedir. Halkın temsilcisinin sadece o dönemdeki iki partinin olabileceği dile getirilerek yazı şöyle sonlandırılacaktır: "Aksini iddia edecek ve Nejmi Beyin vekilliğine hala bel bağlayacak bir avanak varsa hodri meydan!" (Halkın Sesi gazetesi 5 Eylül 1944).

parasal katkısıyla Lefkoşa'da Türk Akşam Ortaokulu açılmıştır. Ertesi yıl okulun adı Atatürk Orta Okulu olarak değiştirilmiştir. Nejmi Sagıp Bodamyalızade 1956-1957 ders yılında adı geçen okulda yarı zamanlı olarak görev⁴ yapmaya başlamıştır. Bir sonraki yıl ise adı geçen okulda 40 Kıbrıs Lirası maaş karşılığında tam zamanlı olarak kadroya geçirilerek 1960 yılına öğretmenliğe devam etmiştir. 1960'dan sonra ise maarif idaresinin Türk Cemaat Meclisine devredilmesiyle birlikte Nejmi Bey'in görevine ortaokullarda ders verebilecek belgesi olmadığı bahanesiyle son verilmiştir (Kıbrıs Maarif Yıllığı,1959:48-49; Fedai, 2009:2244). Nejmi Bey gibi başarılı bir eğitimcinin görevine devam etmemesi nedeni bu kadar da basit olmamalıdır. Nejmi Bey'in Kıbrıs Türk toplumunda gelenekselcilere (evkafçılara) yakın bir politika gütmemesinin de bunda etkisi olma ihtimali bulunmaktadır.

Nejmi Bey ömrünün geriye kalan kısmını İngilizce özel dersler vererek ve gazetelerde köşe yazıları yazarak idame edecektir. Zaman zaman zor duruma düşen Bodamyalızade Türkiye Cumhuriyeti'nin "*Yabancı ülkelerde Türk asıllı ve Yabancı uyruklu Öğretmenlere sosyal yardım yapılması*" şeklinde 16 Aralık 1960 tarihinde çıkarılan yasa ile ömrünün sonuna kadar desteklenecektir (Fedai, 2009:2244; Nesim, 1987:111). Son günlerini ise Lefkoşa'nın güneyinde Rum bölgesinde Ledra Sokağının yakınlarında bulunan Olimpos (Olympos) isimli otelde geçirmiş ve Lefkoşa'nın Rum kesiminde vefat etmiştir. Nejmi Bey'in nerede ve nasıl öldüğü ve ölüm tarihi hakkında kaynaklarda farklı bilgiler mevcuttur. Kıbrıs Türk Eğitim tarihinde bir döneme adını yazdıran Nejmi Bey'in cenazesine başlangıçta kimse sahip çıkmamıştır. Daha sonra Kıbrıs Türk İslam Cemiyeti başkanı Hüseyin Ziya Demircioğlu'nun sayesinde Nejmi Bey'in cenazesi Lefkoşa'nın Türk kesimine getirilerek defnedilmiştir (Ateşin, 1996:317; Dedeçay, 1985:4; Fedai, 2009:2245; Mapolar, 1984:4; Nesim, 1987:111; Sencer, 1978:18). Kıbrıs Türk eğitim tarihinin bir dönemine damgasını vuran Nejmi Bey'in ölüm tarihi ve yeri gibi defnedildiği yer de kesin olarak belli değildir. Bodamyalızade'nin ölümünden sonra kitap ve eşyaları Evkaf dairesinin bahçesine getirilmiştir (Asya, 1976:163). Ancak ne yazık ki bu kadar değerli işler yapan bir eğitimcinin kitap ve eşyaların şanslı olanları orada bulunanlar tarafından alınarak günümüze ulaşması sağlanmış geriye kalanlar ise Evkaf Dairesi'nin bahçesinde bulunan fırında yakılarak imha edilmiştir (Ertuğ, 2011:27).

⁴ 1954-1955 ders yılında okulun İngilizce derslerine Cebbar Aziz girmiştir. 1955-1956 ders yılında ise okuldaki İngilizce derslerini Janan Köprülü ve Hatice Hüseyin'in verdiği bildirilmektedir (Kıbrıs Maarif Yıllığı,1959:48-49).

Nejmi Sagıp Bodamyalızade'nin Eserleri

Nejmi Bey yazmayı bir hayat biçimi olarak benimsemiş ve birçok eser kaleme almıştır (Fedai, 2009:2245). An (1997) Kıbrıs'ta Türkçe basılmış kitaplar listesi adlı eserinde Nejmi Sagıp'ın on dokuz farklı eseri olduğunu belirtmektedir (An, 1997:18-36). Nejmi Bey'in en önemli eseri "*The Gouron Versfied*" (Manzum Kuran) ismini taşımaktadır. Nejmi Bey Kur'an-ı Kerim'i manzum halde İngilizceye çevirip yayımlamıştır. Nejmi Sakıp'ın okullarda kullanılan bir diğer eseri ise 1959 yılına ait Türkçe Manzum Kur'an'dır. Yazar'ın 1960 tarihli "Manzum Kur'an" adlı eseri önceki eserinin genişletilmiş hali olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu kitabın 2 Eylül 1959 Türk Maarif Encümeni'nin aldığı karar ile adadaki bütün ilkokulların din derslerinde yardımcı kitap olarak okutulmasına karar verilmiştir (Bodamyalızade, 1959,1960).

Diğer bir eseri ise "*Sacred Trumpet*"'tir. Bu eser İngiliz sömürge yönetiminin adadaki ellinci yılı kutlamaları çerçevesinde bastırılmıştır. Bodamyalızade 1920 ve 1929 yılları arasında Londra ve Baf'ta yazdığı şiirlerini bu kitabında toplamıştır. Nejmi Bey'in 1925-1929 yılları arasında farklı konularda yazılmış olan yazıları da kitabın içerisinde bulunmaktadır. Ayrıca Kur'anı Kerim'in bazı ayetlerinin İngilizceye tercümesi yanında, İngiltere yönetimindeki Kıbrıs ve Büyük Britanya hakkında da bilgiler verilmektedir (Bodamyalızade, 1929; Dedeçay, 1985:4).

Nejmi Sagıp'ın birçok gazetede ve dergide İngilizce ve Türkçe çeşitli konularda yazılmış yazıları, çevirileri de bulunmaktadır. Bu yazılarını The Near East ve Embros dergileri ile Seyf, Birlik, Haber, İstiklal, Hürsöz ve Bozkurt gazetelerinde yayımlamıştır (Fedai, 2009:2245-2246; Gürkan, 2008:184,189; Mapolar, 2016: 422; İstiklal gazetesi, ; Hürsöz gazetesi, 23 Ocak 1948; 30 Kasım 1949; İstiklal gazetesi, 28 Mart 1952). Nejmi Bey, üç dilde yayın yapan Embros dergisinde en çok yazısı yayımlanan Kıbrıslı Türk'tür (Gürkan, 2008:189). Ayrıca Filozof Amerikan edebiyatından da çeşitli şiirleri çevirerek Bozkurt gazetesinde yayımlamıştır. Bunlar arasında "Şen Ol" ve "Nazik Ol" başlıklı şiirler topluma öğüt verme nitelikleri olarak ön plana çıkmaktadır (Bozkurt gazetesi, 12,17 Ocak 1961).

Shakespeare School (Okulu)

Lozan Barış Antlaşması'nın İngiltere Parlamentosunda onaylanması ile birlikte İngiltere Kralı V. George Kıbrıs'ın İngiltere'nin bir Taç kolonisi olduğunu ilan eden belgeyi 10 Mart 1925 tarihinde onaylamıştır. Böylece İngiltere'nin adadaki en yüksek yöneticisi olan Yüksek Komiser artık vali olarak kabul edilecektir (Alasya, 1988:142-145). Ayrıca İngiltere'nin 1925'de Kıbrıs'ta Taç kolonisi kurmasıyla birlikte adadaki memurlara ve

öğretmenlere İngilizce öğrenme zorunluluğu getirilmiştir. İngilizceye hâkim olan Nejmi Sagıp Bodamyalızade bu durumu değerlendirerek varlıklı ailelerin çocuklarına özel dersler vermeye başlamıştır (Dedeçay, 1985:1). 1925-1926 yılında Kıbrıs Türk Lisesi Müdürü olan Kazım Nami Duru'nun⁵ dikkatini çeken Filozof, onun girişimleri sonucu az bir ücret karşılığında lise binası içerisinde ders verebilmesi için Tali Okul Komisyonundan izin alınmıştır (Ateşin, 1996:311; Behçet, 1969:155; Fedai, 2009:2242). Dedeçay'a (1985) göre lisede İngilizce derslerine gösterilen ilgiyi fark eden Nejmi Sagıp, 1927 yılında okula dönüştürdüğü bir binada düzenli ve örgütlü bir biçimde eğitim veren Shakespeare Okulu'nu açmıştır (Dedeçay, 1985:1). İngiltere idaresinde İngilizce eğitim veren okullarda eğitim almanın hayat standartlarını artıracığı da düşünüldüğünden bu tür okullara Kıbrıslı Türklerin ve Rumların ilgisi oldukça fazlaydı (Özmatyatlı & Özkul, 2013:23). Başlangıçta bu okulda, anaokul ve ilkokul düzeyinde eğitimler verilmektedir. 1933'den sonra ise İngiliz sömürge yönetiminin desteğiyle okula ortaokul ve lise bölümleri de ilave edilmiştir (Dedeçay, 1985:1). Mapolar (2002), o dönemde Lefkoşa'da anaokul ve ilkokullar fazla olduğu için Shakespeare Okulu'nun bu bölümlerinin pek fazla ilgi görmediğini iddia etmektedir (Mapolar, 2002:100). Fakat Dr. Küçük (2010), Mapolar'dan farklı olarak Nejmi Bey'in ilkokulu açtığı zaman oldukça fazla öğrencisi olduğunu belirtmektedir (Küçük, 2010:69).

Dedeçay'a (1985) göre Nejmi Sagıp, İngiliz sömürge yönetimine şirin görünmek için okulun ismini "*Shakespeare School*" koymuştur (Dedeçay, 1985:1). Mapolar (2002) ise okulun isminin "*Shakespeare School*" olmasının nedenini Nejmi Sagıp'ın, İngiliz edebiyatına vakıf olmasında ve William Shakespeare'e duyduğu hayranlıktan ileri gelmektedir (Mapolar, 2002:100). Sencer'e⁶ (1978) göre ise okulun ismi Bodamyalızade'nin kültürel seviye ve zevkini simgelemektedir (Sencer, 1978:17). Bu arada Behçet'e (1969) göre, Nejmi Sagıp'a halk tarafından *Feylozof* (filozof) lakabı yakıştırıldığından dolayı halk arasında okulun ismi "*Feylozofun Okulu*" olarak bilinmektedir (Behçet, 1969:155).

Dedeçay (1985)'a göre, okulun kurulma amacının küçük yaştan itibaren Kıbrıslı Türklere İngilizce öğretmek değildir. Okulun açılmasındaki gerçek sebep evkaf müdürü Sir Mehmet Münir ve dönemin İngiliz Valisi Storss'un Türk konsolosu Asaf Güvenir'in etkisiyle Victoria ve Lise adlı okullarda başlayan Türk Milliyetçiliğine engel olmaktır. Diğer bir sebep

⁵ Kazım Nami Duru anılarında Nejmi Sagıp Bodamyalızade ile ilgili şunları yazmıştır: "*Lefkoşa'da (Podamyalızade Necmi) adında genç biri vardı; İngilizceyi anadili gibi bilirdi. Dinli, çok aydın biri idi. Beni Necmi ile tanıştırdılar. Bazı garip halleri vardı. Bundan dolayı Lefkoşalılar onu öğretmen olarak istemezlerdi. Hakları yoktu, çekemezlik hastalıkları vardı; bir köylünün lisede öğretmen olmasına kolay kolay razı olamazlardı. Onun için maarif idaresine müracaatıma ret cevabı verildi. Bunun üzerine ben de öğrencilerime, Necmi'den özel İngilizce ders almalarının çok faydalı olacağını söyledim. Ben oradan ayrıldıktan sonra Podamyalı Necmi Lefkoşa'da özel bir okul açmağa muvaffak oldu. (Sheakespir) adını taşıyan bu okul bugün Lefkoşa'da çalışmaktadır*" (Duru, 1958:35).

⁶ Hüseyin Sencer, Haşmet Muzaffer Gürkan'ın kullandığı takma addır (An, 2002:453, Ertuğ, 2011:38).

ise bu okula giden öğrencilerin genellikle nüfuzlu ailelerin çok zeki olmayan çocukları olduklarını ve bu çocukların kolayca diploma alarak hükümet dairelerinin kilit noktalarına yerleştirmektedir (Dedeçay, 1985:1). Bu arada Mustafa Kemal Atatürk'ün devrimlerini Kıbrıs'a yansıtmak için uğraşan Söz Gazetesi sahibi Mehmet Remzi Okan'ın kızı Beria Okan Özoran'ın bir süre Filozof'un okuluna devam ettiği bilinmektedir (Nesim, 1987:342). Beria Hanım'ın burada eğitim alması adı geçen okulun evkafçıların (gelenekselciler) denetiminde olmadığını en açık örneği olarak kabul edilebilir. Beria Remzi Okan, Nejmi Bey'in okulunda aldığı eğitim sonrası *Ordinary* sınavında başarılı olduğunu belirtmektedir (Nesim, 1987:342).

Nejmi Sagıp okula gösterilen ilgiden sonra yetişkinler için de özel bir sınıf açmıştır (Fedai, 2009:2243). Hatta Shakespeare Okulu ilkökul öğretmenlerine yönelik yaz kursları da düzenlemektedir. Behçet'e (1969) göre, 1932'den sonra öğretmenlerden İngilizce *Ordinary* ve *Distinction* sınavlarında başarılı olmaları istenmektedir. Bu sınavlarda başarılı olan öğretmenlerin yüzde sekseni Shakespeare Okulu'nun yazlık kurslarına gitmişlerdir (Behçet, 1969:155; Özmatyatlı, 2012:96). Shakespeare Okulu'nda *Ordinary* ve *Distinction* sınavları için düzenlenen kurslarda £4 ve £2 ücret alınmaktadır. Söz konusu kursların gündüzleri bayanlara akşamları ise erkeklere verileceği belirtilmiştir (Ertuğ, 2011:117).

Genel olarak okula kayıt yaptıran öğrenciler Victorya Kız Lisesi ile Kıbrıs İslam Lisesi giriş sınavlarını kazanamayanlardır. Bu duruma karşın Shakespeare Okulu'ndan mezun olanların İngilizce seviyelerinin hem Victorya Kız Lisesi hem de Kıbrıs İslam Lisesi'nden mezun olanlardan daha üst olduğu bildirilmektedir. Bu başarı okulun özellikle kız öğrenciler tarafından tercih edilmesinin nedenlerinden biri olmuştur. Dolayısıyla 1937'de okulun orta öğretimdeki kız öğrenci sayısı Victorya Kız Lisesi'nden fazladır. Okuldaki erkek öğrenci sayısı ise Kıbrıs İslam (Türk) Lisesi'ne eşittir (Dedeçay, 1985:1; Fedai, 2009:2243). Ayrıca Ertuğ (2011), Okuldan yararlanan Türk öğrencilerin yanında az da olsa Rum öğrencilerin olduğunu da belirtmektedir (Ertuğ, 2011: 24, 256). Sonraki yıllarda Shakespeare Okulu'ndaki öğrenci sayıları azalırken diğer okullardaki sayılar artacaktır. 1942-1945 yıllarını kapsayan İngiliz eğitim raporunda Lefkoşa Erkek İslam Lisesi'nde 393 erkek ve 6 kız öğrenci bulunmaktadır. Aynı raporda Victorya Kız lisesinde ise 180 kız öğrencinin bulunduğu bilgisi yer almaktadır (Sleight, 1947:15)

İngiliz sömürge yönetimi, II. Dünya Savaşı sırasında özellikle Almanya'nın Girit'i işgalinin ardından Kıbrıs'ta da bazı tedbirler almıştır. Bunlardan bir tanesi de Lefkoşa'da faaliyet gösteren Kıbrıs İslam Lisesi'ni merkezden uzağa, Girne'nin 14 km Batısında bulunan Lapta'ya taşınmasıdır. Bu nedenle Kıbrıs İslam Lisesi 1941-1943 yılları arasında geçici olarak eğitim-öğretimini Lapta'da devam ettirmek zorunda kalmıştır. Bu süre zarfında Halkın Sesi Gazetesi'nde Dr. Fazıl Küçük ve gazetenin diğer yazarları lisenin Lapta'ya taşınmasına karşı

çıkışlar ve bir an önce Lefkoşa'ya dönülmesi için propaganda yapmışlardır (Özsezer, 2015:324). Bu olumsuz durum üzerine Halkçıların bir arayışa girdiği ve Kıbrıs İslam Lisesi'ne alternatif arayışlar içerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle Halkçılar ya da KATAK'çılar Shakespeare Okulu'nu Nejmi Sagıp'tan devralmak için girişimlerde bulunmuşlarsa da Nejmi Sagıp, yapılan teklifi kabul etmemiştir. Dedeçay (1985), Shakespeare Okulu'nun arkasında İngiliz sömürge hükümetine ait Lise Tali Komisyonu bulunduğu için de devrin gerçekleşmediğini belirtmektedir. (Dedeçay, 1985:1).

1943 yılından sonra köy ve kasabalarda karma okulların açılmasıyla birlikte Shakespeare Okulu'ndaki öğrenci sayısının azaldığı görülmektedir. Ayrıca İngiliz Maarif Dairesinin iyi derece İngilizce bilen Kıbrıslı Türk öğretmenleri Victorya Kız Lisesi'ne atamasıyla birlikte Shakespeare Okulu öğretmen sıkıntısı yaşamaya başlamıştır. Bu arada okulun en büyük destekçilerinden biri olan Evkaf Murahhasası Sir Mehmet Münir'in 1948'de emekliye ayrılmasıyla birlikte Shakespeare Okulu'nu resmi olarak destekleyen kalmamıştır. Mapolar (2002), okula İngiliz sömürge yönetiminin uzun yıllar yardım ettiğini ancak daha sonra bu yardımın kesildiğini belirtmektedir. Ayrıca Kıbrıslı Türklerin ileri gelenleri okulun isminin bir Türk kahramanın adıyla değiştirilmesini istemelerine rağmen Nejmi Bey bunu kabul etmemiştir. Dolayısıyla okula Kıbrıslı Türklerin de yardımı söz konusu olmamıştır (Mapolar, 2002:102).

Kıbrıs Eğitim sisteminde yapılan değişiklikler ve yardım alamayan okul 1948-1949 eğitim öğretim yılında orta ve lise bölümlerini kapatmak zorunda kalmıştır (Behçet, 1969:155; Dedeçay, 1985:1; Ertuğ, 2011:5). 1952 yılında ise okulun anaokul ve ilkökul bölümlerinin de kapanmasıyla birlikte bir döneme damga vuran Shakespeare Okulu eğitim hayatına son vermiştir (Dedeçay, 1985:1; Ertuğ, 2011:5). Bu arada Dr. Küçük okulun 1937-1938 yıllarında öğrencisinin azalmasından dolayı kapandığını ifade etmektedir (Küçük, 2010:69). Oysa ilgili dönem okulun en fazla öğrencisi olduğu dönemdir (Dedeçay, 1985:1).

Shakespeare Okulu Kıbrıs'ta Türklerin kurduğu İngilizce eğitim veren ilk özel okullarından biri olmasından dolayı da ayrıca önem taşımaktadır. Okulda ağırlıklı eğitim İngilizce (Fedai, 2009:2243) olmasına rağmen Türkçe dersler de verilmektedir (Küçük, 2009:5). Dedeçay'a (1985) göre Nejmi Sagıp'ın bir takım sıra dışı davranışları olmasına rağmen okulda kusursuz bir yönetici-öğretmendir. Okulun öğrencilerinin pek temiz ve tertipli olduklarını en basit bir yurttaş bile fark edebilmektedir (Dedeçay, 1985:1). Okula devam eden öğrencilerin okula ait uniformaları ve rozetleri vardır. Shakespeare School'da eğitim görmüş ve Nejmi Bey'in eski bir öğrencisi olan Tözüm Tarjan, Nejmi Bey'in çok disiplini farklı bir eğitimci olduğunu söylemektedir (Tarjan, 2016).

Shakespeare Okulu'ndaki Öğrenci Sayısı ve Yardımlar

Shakespeare Okulu'nda eğitim gören öğrenci sayıları ile ilgili ilk bilgiler 1933-1934 dönemine aittir. Behçet'e (1969) göre, Shakespeare Okulu'nun 1933-1934 Öğretim yılında 20 erkek ve 30 kız olmak üzere 50 öğrencisi bulunmaktadır. Ayrıca ücretli olan okulun ilgili devrede İngiliz sömürge Hükümetinden £20 ve başka bir kaynaktan da £36 olmak üzere toplam £56 (Kıbrıs Lirası) bağış aldığı belirtilmektedir (Behçet, 1969:155). The Cyprus Gazette'de yer alan haberde, İngiliz Hükümeti Kıbrıs'taki bazı köylerdeki okul binaları ve okullardaki diğer küçük tamiratlar için £200 bir bütçe ayırmıştır. Daha sonra bu bütçeden Müslüman (Türk) Kız öğrencilerin İngilizce öğrenmelerini sağladığı için Shakespeare Okulu'na da 1933-1934 ve 1934-1935 eğitim öğretim yıllarında bir miktar kullanılmıştır (The Cyprus Gazette, 1935:235). 1935-1936 öğretim yılında ise Shakespeare Okulu'na Müslüman kızların İngilizce öğrenmeleri için söz konusu bütçeden £30 verilmiştir (The Cyprus Gazette, 1936:236). The Cyprus Gazette incelendiğinde bu yardımların aynı şartlarda ve miktarda 1952 yılında okul kapanana kadar devam ettiği görülmektedir (The Cyprus Gazette, 1937:138; 1938:174; 1939:306; 1940:146; 1941:93; 1942:83; 1943:52; 1946:114; 1947:164; 1948:243; 1950:420; 1951:229; 1952:250).

Okulun İngiliz sömürge Hükümetince desteklenmesi ile ilgili olarak anılarında Süheyla Küçük şöyle bahsetmektedir.

Nejmi Sagıp Bodamyazede'nin İngiltere'den arkadaşı olan bir Lord, Kıbrıs'a gelmiş ve ilkokulu pekiyi derece ile bitiren on beş öğrenciye burs verileceğini açıklamıştır. Aralarından benim de bulunduğum on beş kişi burs alarak Shakespeare Okuluna başlamıştı (Küçük, 2009:5). On beş öğrencinin okul masrafını İngiliz sömürge yönetimi karşılamıştır.

Tablo 1. Shakespeare Okulu'nun 1934-1946 arası öğrenci sayısını⁷ ve aldığı bağışlar (Dedeçay, 1985:1)

Yıllar	Öğrenci Sayısı			Toplam Kayıt Ücreti	Bağışlar		Toplam Bağışlar	Masraflar	
	Kız	Erkek	Toplam		Hükümet Bağışı	Diğer Bağışlar		Toplam Masraf	Diğer kaynaklar
1934	30	20	50	£40	£20	£30	£50	£53	-
1935	40	30	70	£95	£20	£30	£50	£63	-

⁷ Tabloda verilen 1935-1946 yılları arasındaki öğrenci sayıları "The Cyprus Blue Book"taki rakamlarla karşılaştırılmıştır. The Cyprus Blue Book, 1935:206; 1936:214; 1937:210; 1938:220; 1946:226.

1936	54	69	123	£200	£20	£80	£100	£277	-
1937	75	88	163	£235	£20	£30	£50	£392	-
1938	55	60	115	£205	£7	£30	£37	£293	£30
1946	1	23	24	£180	-	£30	£30	£210	-

Tablo 1934 yılından itibaren 1937 yılına kadar öğrenci sayısında bir artışın olduğu öğrenilmektedir. Okuldaki en fazla öğrenci sayısı 1937 yılına denk gelmektedir. Bu yıldan sonra okuldaki öğrenci sayısının azaldığı görülmektedir. Okuldaki kayıt ücretlerinin de öğrenim gören öğrenci sayısına bağlı olduğu anlaşılmaktadır. En fazla kayıt ücretinin 1937 yılında alındığı öğrenilmektedir. İngiliz sömürge Hükümeti okula genelde aynı düzeyde bağış yapmakla birlikte 1938 yılından itibaren bu bağış oranının azaldığı anlaşılmaktadır. Farklı kaynaklardan yapılan bağışların hükümet bağışlarından fazla olduğu da dikkati çekmekle birlikte en fazla bağışın 1936 yılına yapılmıştır. Okulun ilk yıllarda pek fazla olmayan masrafı 1936 yılından itibaren artmağa başlamıştır. Okulda en fazla masraf ise en çok öğrencinin bulunduğu yıl olan 1937 yılında yapılmıştır. 9 Ekim 1947 tarihli Hürsöz gazetesinde Nejmi Bey ve Shakespeare okulunun Türk toplumuna verdiği hizmetler övülerek Kıbrıs Türk toplumunun okula yardım etmesi için çağrı yapılmaktadır. Ayrıca yazıda bu özel okula Kıbrıs Türk toplumunun duyarsız kalmasından da şikâyet edilmektedir. Okula maddi yardım yapılarak zor durumda olan okulun eğitim hayatına devam etmesinin sağlanması istenmektedir (Hürsöz gazetesi, 9 Ekim 1947).

Nejmi Bey okulun kurucusu, sahibi, müdürü ve okulda ders veren öğretmenlerinden biridir. Fedai (2009), okulun öğretmen kadrosunda 5-6 tane bayan öğretmenin de bulunduğunu ifade etmektedir (Fedai, 2009:2243). Okulun öğretmen kadrosunda yarı zamanlı olarak çalışan Peyker Hanım⁸, Vijdan Hanım, Kamer Hanım, Süreyya Hanım gibi öğretmenlerin yanında uzun süre okulda öğretmenlik yapmış tam zamanlı Hatice⁹ Savorna ve Türkan Uludağ adında iki öğretmen de bulunmaktadır (Dedeçay, 1985:1). Hatice Hanım Shakespeare Okulu'nda hem okuyor hem de buradaki küçük yaştaki öğrencilere dersler

⁸ Nejmi Sagıp Bodamyalızade, Peyker Hanım (Peyker Tahsin Ertuğruloğlu) ile 18 yıl nişanlı kalmıştır (Ertuğ, 2005:8). Peyker Hanım 29.9.1990 tarihinde vefat etmiştir.

⁹ Dedeçay, Hatice Hanım'ın soy ismini Savorna olarak verirken (Dedeçay, 1985:1) Nesim, Hatice Hanım'ın soy ismini Hüseyin (Rasih) olarak belirtmektedir (Nesim, 1987:143). İlk bakıldığında iki ayrı kişi olarak görülse de her iki Hatice Hanım'ın da aynı olduğu anlaşılmaktadır. Her iki çalışmada da Hatice Hanım'ın Shakespeare Okulu'nda görev yaptığı ve sonrasında Lefkoşa'da kütüphanecilikle uğraştığı belirtilmektedir. Ayrıca 1961 yılındaki gazetelerden Hatice Hanım'ın isteyen öğrencilere İngilizce özel ders verdiği anlaşılmaktadır. Bu kayıtlarda Hatice Hüseyin olarak geçmektedir (Bozkurt, 1961).

veriyordu (Nesim, 1987:143). Hatice Hanım'ın Türkan Uludağ'la birlikte Lefkoşa Milli kütüphanesinde uzun yıllar çalıştığı da bilinmektedir (Dedeçay, 1985:1; Nesin, 1987:143).

Shakespeare Okulu'ndaki Öğrencilerin Başarıları

Kıbrıs'ta Birleşik Krallık İdaresinde öğrencilerin ve öğretmenlerin İngilizce seviyelerini ölçmek için *Ordinary* ve *Distinction* isimlerinde sınavlar yapılmaktadır. Bu sınavlara katılan öğrenciler başarılı olduklarında hem kendilerine hem de okullarına prestij kazandırıyorlardır. Ayrıca adadaki bazı okullar bu sınavlarda başarılı olan öğrencileri tercih etmekteydiler.¹⁰ İngiliz sömürge hükümetinin Kıbrıs'ta resmî gazetesi olan The Cyprus Gazette'sinde Shakespeare Okulu ile ilgili ilk haberin 1928 yılında Ordinary sınavında başarılı olanların ilan edildiği listede olduğu görülmektedir. İlgili yılın Eğitim müfettişi olan Newham'ın Ordinary sınavı sonuçlarını açıkladığı 120 kişilik listede Shakespeare Okulu'ndan Ali Vehid Hacı Münir ve Mustafa Fikri adlı iki öğrencinin geçmektedir (The Cyprus Gazette, 1928:649-651). 1929 yılında Ordinary sınavında başarılı olanların açıklandığı 115 kişilik listede bu sefer Shakespeare Okulu'ndan 12 öğrenci bulunmaktadır. Bunlar arasında Mehmet Ali, Mustafa Cahit Ahmet Aziz, Ahmet Cemal Hürremzade, Melahat Hulusi, Nail Hamit, Mustafa Orhan Süreyya, Mustafa Fikri, Hasan İzzet, Mustafa Reşat Ebeoğlu, Mehmet Reşat Beyaz Ahmet, Ahmet Reşat Halil ve Abdülkadir Ahmet Ratip vardır (The Cyprus Gazette, 1929:456-457). 1930 yılında Ordinary sınavını geçen 137 kişilik listede Shakespeare Okulu'ndan yine 12 öğrenci başarılı olmuştur. Bunlar arasında Melahat Hulusi, Abdülkadir Ahmet Ratip, Mustafa Cahit Ahmet Aziz, Ramadan Özdemir, Nail Hamit, Seyid Hüseyin Abdülcelil, H. Nevzat Niyazi, Hüseyin Timur Azmi, Halil Fikret, Mustafa Reşat Süleyman Ebeoğlu¹¹, Osman Ziver Bodamyalızade ve Ahmet Suat Muhammet bulunmaktadır (The Cyprus Gazette: 1930:1050-1052).

1931 ve 1932 yıllarına ait The Cyprus Gazetelerinde Shakespeare Okulu ile ilgili herhangi bir habere rastlanmamaktadır. 1933 yılında ilk kez Shakespeare okulundan 2 kişinin bu sefer de Distinction sınavında başarı gösterdiği görülmektedir. Eğitim Müfettişi J. R. Cullein'in sonucunu açıkladığı bu sınavda başarılı olan 170 kişilik listede Zafer Ali ve Nermin Mustafa'nın sınavı geçtiği görülmektedir (The Cyprus Gazette, 1933:447-449). 1934'de yılında yapılan Distinction sınavında başarılı olan 170 kişilik listesinde Shakespeare

¹⁰ Örneğin Kıbrıs adasında öğretmen yetiştirmek için 1937-1938 öğretim yılında açılan Öğretmen Koleji giriş sınavının yanında "Ordinary" ve "Distinction" adlı İngilizce sınavlarında başarılı olan öğrenciler alınmaktadır.

¹¹ Kıbrıs eğitim tarihinde önemli bir yeri olan Mustafa Reşat Süleyman Ebeoğlu bir dönem Kıbrıs Türk Öğretmen Koleji müdürlüğü de yapmıştır. Mustafa Reşat Süleyman Ebeoğlu eğitim hayatının 1927-1932 yıllarını Türk Lisesi'nde geçirse de (Nesim, 1987:137), muhtemelen Nejmi Sagıp Bodamyalızade'ye özel ders almak için gitmiştir. Anlaşılan Shakespeare Okulu bir dönem dersane işlevi de görmüştür. Böylece Mustafa Reşat Süleyman Ebeoğlu'nun Nejmi Sagıp'ın öğrencisi olduğu da ortaya çıkmaktadır.

Okulu'ndan bu sefer 8 öğrenci bulunmaktadır. Başarılı olan öğrenciler Nevber Cahit, Ayşe Behçet, Güzide Rıfat, Nafia Süleyman, Feriha Rıfat, Vijdan Yusuf, Seniha Rüstem ve Kamer Yusuf'tur (The Cyprus Gazette, 1934:557-558). Aynı yıla ait Ordinary seviyesindeki sınavda başarılı olan 281 kişilik listede Shakespeare okulundan Baycan Necmeddin, Shermendeh Hasan, Nesibe Hüsamettin ve Türkan Muhammet Ali adlı dört öğrenci yer almıştır (The Cyprus Gazette, 1934:559-661). 1934 senesi ilk kez Shakespeare okulu hem Distinction hem de Ordinary seviyelerine öğrenciler yerleştirmiştir. Ayrıca bu yıl öğrencilerin çoğunun kız olması da dikkat çekmektedir. Bunun nedeni, İngiliz sömürge yönetiminin Shakespeare Okulu'na Müslüman kızların İngilizce öğrenmeleri için yaptığı para yardımının olduğu düşünülebilir.

1939 yılında Ordinary sınavında başarılı olan 401 kişilik listede Shakespeare Okulu'ndan Baycan Derviş, Namık Kemal, Ertuğrul Tahsin, İbrahim Şerif Derviş, Ekrem Selçuk, Kemal Salih, Hasan Kemal ve Kemal Şemsettin yer almaktadır. (The Cyprus Gazette, 1939:579-582). Bu sıralamaya giren Shakespeare Okulu'nun öğrencileri listenin sonlarında yer bulmuşlardır. Buradan da okulun eğitim düzeyinin önceki yıllara göre düştüğü anlaşılmaktadır. 1940 yılında Ordinary sınavına Kıbrıs adasından toplamda 540 kişi katılırken Shakespeare okulundan sadece Hüseyin Halil Djourjani başarılı olmuştur (The Cyprus Gazette, 1940:363). Aynı yılda 130 kişinin katıldığı Distinction sınavında başarılı olanlar arasında ise Shakespeare okulundan sadece Tarık Ali Rıza yer almıştır. 5 Ağustos 1947 tarihli Hürsöz gazetesinin ikinci sayfasında "*İngilizce Ordinary ve Distinction İmtihanlarını geçen Türkler*" başlıklı yazıda ise Shakespeare okulundan Hüseyin Akif ve Halil Ahmet Erkan'ın isimleri de bulunmaktadır. Yine aynı sayfada "*Distinction İmtihanlarını Neticeleri*" başlıklı yazıda Shakespeare okulundan Osman Özel, Salih Osman ve Sabri Hüseyin'in adları yer almaktadır (Hürsöz gazetesi, 1947:2).

Söz konusu kayıtlardan her yıl ilgili sınavlara katılan ve başarılı olan öğrencilerin sayısının arttığı görülmektedir. Bu durum da Kıbrıslı Türklerin aldıkları eğitimin seviyesinin yıllar geçtikçe arttığını göstermektedir. Tüm bunlara karşın Shakespeare Okulundaki sorunlardan ötürü hem okula devam eden öğrenci sayısı azalmış hem de öğrencilerin sınavlardaki başarı oranı düşmüştür.

Shakespeare Okulu Olarak Kullanılan Binalar

Shakespeare Okulu kuruluşundan itibaren okul olarak farklı binalarda eğitim faaliyetlerini sürdürmek zorunda kalmıştır. Bunlardan birisi de günümüzde Dr. Fazıl Küçük müzesi olarak kullanılan binadır. Dr. Küçük anılarında, 1937 yılında adaya döndüğü dönemde

kendisine ait bir klinik açmayı düşündüğünü, bu iş için ise uygun olarak babasına ait bir ev olan bugünkü Dr. Fazıl Küçük Müzesi olarak kullanılan binanın bulunduğunu belirtmektedir. Ancak ilgili dönemde Nejmi Sagıp Bey'in söz konusu binayı Shakespeare Okulu olarak kullandığını ifade etmektedir. Dr. Küçük, bir yıllık kirayı ödememesine rağmen Nejmi Bey'i evden çıkaramadığını belirtmektedir. Dr. Küçük, filozoftan evini boşaltmasını sağlamak için evin bir önceki yıla ait ödenmemiş kirasını almamayı ve üzerine elli Kıbrıs lirası da vermeyi teklif etmiştir. Ancak Nejmi Bey bu teklifi kabul etmemiş daha sonra araya aracılar iki tarafı bir yıllık kira ve yüz Kıbrıs lirasına anlaştırmışlardır (Küçük, 2010:69-71). Böylece, bugün Dr. Fazıl Küçük Müzesi olarak kullanılan binanın Shakespeare Okulu'na bir süre ev sahipliği yaptığı anlaşılmaktadır.

Okulun diğer binasını okulun öğrencilerinden Süheyla Küçük anlatmaktadır: “*Bizim zamanımızda okul, Selimiye Camii'nin kuzey kapısı karşısındaki küçük Medrese çeşmesinin bitişiindeki iki katlı büyük binada yer almaktaydı*” (Fedai, 2009: 2243; Küçük, 2009:5). Bu bina ilginç bir biçimde bugün yine eğitim amaçlı olarak İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Lefkoşa yerleşkesi olarak kullanılmaktadır. Okulun başka bir binaya taşınmasını nedeni ise Nejmi Bey'in okulun kirasını ödemediği için mahkeme tarafından tahliye edilmesidir (Küçük, 2009:5; Fedai, 2009:2244).

Süheyla Küçük, okulun Haşmet Muzaffer Gürkan'ın büstünün bulunduğu yer olan Barutçular Mahallesi'nde bir binaya taşındığını bildirir (Küçük, 2009:5). Ertuğ ise Selimiye Camii'nden sonra okulun Vahe'nin yerine, eski binanın üst katına taşındığını ve kefilinin de fırıncı Deli Hüseyin'in olduğunu belirtmektedir (Ertuğ, 2011:25). Fedai (2009) ise binanın yerini şimdiki Kooperatif Merkez Bankasına ait park yerinin tam karşısındaki bina olduğunu söylemektedir. Bu iki katlı bina bir süre Kıbrıs Türk İnsan Hakları Vakfı olarak kullanılmıştır (Fedai, 2009:2244). Söz konusu bina şimdilerde restore edilmektedir. Okulun 1950'de buraya taşındığı düşünülürse bu binada çok kısa bir süre yaklaşık iki yıl eğitimine devam etmiştir. Kaynaklardan anlaşıldığı üzere Shakespeare Okulu'nun kuruluşundan itibaren çeşitli nedenlerden ötürü en az üç kez yer değiştirmiştir.

Okuldaki Yılan ve Kartal Beslenmesi

Farklı kişilikte bir insan ve eğitimci olan Nejmi Bey, Shakespeare Okul binası içerisinde yılan, kartal ve maymun beslemektedir. Dr. Küçük, anılarında evi boşaltmazdan birkaç gün önce Nejmi Bey'in kendisine beslediği yılan ve kartalları gösterdiğini belirtmektedir (Küçük, 2010:73). Shakespeare Okulu öğrencilerinden olan Süheyla Küçük konuyla ilgili anılarında şunları anlatmaktadır: “*Filozofun okulunda kapalı bir oda vardı ve*

bütün öğrencilerin merakını çekiyordu. Zaman zaman anahtar deliğinden odanın içerisini seyretmeye çalışırdık. Sonradan orada okuyan erkek öğrencilerin anlattığına göre: odanın her iki tarafında güvercin yuvaları, yerde de yılan kutuları varmış ve filozof, güvercinlerle yılanları beslemiş. Hatırladığım kadarıyla kendisine her gün şişeler dolusu süt getirirlerdi. Yılanlara sütü, çocuklar okula gelmeden önce veya gece veriyormuş. Çünkü biz, Necmi Bey'in o odaya girdiğini hiç görmemiştik (Küçük, 2009:6). Nejmi Bey ile iyi bir iletişimi olan Mapolar okulda yılan, kartal hatta maymun beslendiğini ifade etmektedir. Mapolar, Nejmi Bey'in bu tutkusunun yeni olmadığını belirtmektedir. Mapolar şöyle devam etmektedir: "İnsancıl inançlarının, hayvanları yaşatmak olduğunu söylüyor ve besliyordu onları. Zararsız hale getirmişti onları. Dur dediği yerde dururlardı, otur dediği yerde otururlardı bu hayvanlar" (Mapolar, 2002:103). Okulun Kardeş Ocağının karşısındaki yerinde de yılan beslediği ve yılanın onun verdiği komutlara uyduğunu belirtilmektedir. (Ertuğ, 2011:29) O günleri yaşayanların anılarından Nejmi Bey'in bu hayvanları eğitimde kullanmadığı sadece kendisi için beslediği anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Nejmi Sagıp açtığı özel okul sayesinde adada İngilizce öğretiminin yaygınlaşmasına ve özellikle Kıbrıslı Türklerin İngilizce öğrenmelerine büyük katkı sağlamıştır. Shakespeare Okulu adada Kıbrıslı Türklerin kurduğu ilk özel okullarından biri olma özeliğine sahip olarak ana sınıftan liseye kadar her seviyede eğitim verilmiştir. Okulun eğitim dili İngilizce olmuştur. Eğitim dilinin İngilizce olması okulun İngiliz yönetimi tarafından desteklenmesinin de önünü açmıştır. Bu desteklere rağmen Nejmi Bey'in yaşadığı maddi sıkıntılar yüzünden okul kuruluşundan itibaren üç kez bina değiştirmiştir. Ancak Nejmi Bey çok sevdiği çocukların eğitimine her türlü zorluğa karşın devam etmiştir.

Nejmi Sagıp Bodamyalızade II. Dünya Savaşı sırasında Lefkoşa esnafından ve halktan binlerce imza toplayarak kendisini Kıbrıslı Müslümanların vekili ilan etmiştir. Bu unvanını kullanarak farklı ülkelerin başkan ve elçilerine Kıbrıs Türklerinin haklarını savunan mektuplar göndererek Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmaması konusunda kamuoyu yaratmaya çalışmıştır.

Nejmi Sagıp Bodamyalızade'nin Arapça, İngilizce ve Türkçeye çeviri yapacak derecede vakıf olması onu önemli kılmaktaydı. Kur'an'ı Kerim'in bazı ayetlerini manzum halde İngilizceye çevirmesinin, Batı dünyasına İslamiyet'i tanıtmalarının önemli bir iş olduğu söylenebilir. Bu arada iyi bir Müslüman olan Nejmi Bey Kıbrıs'ta okullarda okuyan öğrencilerin İslamiyet'i ve Kuran-ı Kerimi yakından tanımalarını için Kuran-ı Kerimi manzum

şekilde Türkçeye de çevirerek adadaki okullarda okutulmasını sağlamıştır. Ayrıca Türk Edebiyatında klasikleşmiş eserlerin bazılarını İngilizceye çevirerek Türk Edebiyatını Dünya'ya tanıtmıştır. Bu yeteneği ve özverisi Türkiye'de takdirle karşılanmaktadır. Nejmi Sagıp'ın aldığı takdirler eserlerinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Paraya önem vermeyen Nejmi Bey'in hayatının son dönemleri ve ölümü ise tam bir trajedidir.

Kaynakça / References

- Alasya, Halil Fikret (1988). *Tarihte Kıbrıs*, Ankara: Kıbrıs Türk Kültür Derneği Yayınları.
- An, Ahmet (1997). *Kıbrıs'ta Türkçe Basılmış Kitaplar Listesi (1878-1997)*. Ankara: K.K.T.C Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- An, Ahmet (2002). *Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aristidis, L. Kudunaris (2010). *Viografikon Leksikon Kiprion 1800-1920 [1800-1920 Kıbrıslıların Biyografi Kataloğu]*. Lefkosia: Epiksineni Ekdosis.
- Asya, Nihat Asya (1976) *Kıbrıs Rubailerini*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ateşin, Hüseyin Mehmet (1996). *Kıbrıs'ta İslami Kimlik Davası*. İstanbul: Marifet Yayınları.
- Behçet, Hasan (1969). *Kıbrıs Türk Maarif Tarihi*. Lefkoşa.
- Bodamalıside, Nejmi Sagıp (1929). *Sacred Trumpet*. Nicosia-Cyprus-British.
- Bodamalıside, Nejmi Sagıp (1944). Kıbrıslı Türklerin Vekilliği Meselesi. Lefkoşa: Halkın Sesi Gazetesi. 12 Eylül 1944, s. 1.
- Bodamalıside, Nejmi Sagıp (1949). (Fatiha) Tercüme ve Tefsir. Lefkoşa: İstiklal Gazetesi. 25 Kasım 1949, s.1.
- Bodamalıside, Nejmi Sagıp (1949). Tercüme ve Tefsir "Oku". Lefkoşa: İstiklal Gazetesi. 11 Kasım 1949, s.1.
- Bodamyalızade, Necmi Sagıp (1959). *Manzum Kur'an*, Lefkoşa: Halkın Sesi Matbaası.
- Bodamyalızade, Necmi Sagıp (1960). *Manzum Kur'an*, Lefkoşa: Halkın Sesi Matbaası.
- Bryant, Rebecca (2007). *Tebaadan Vatandaşa Kıbrıs'ta Modernite ve Milliyetçilik*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Can, Ferhat (1944). Peygamber mi? Feylesof mu? Vekil mi? Lefkoşa: Halkın Sesi Gazetesi. 5 Eylül 1944, s. 1.
- Dedeçay, Servet (1985). Shakespeare School veya Sekispir Okulu (1927-1952). Lefkoşa: Lefkoşa Özel Türk Üniversite Haberleri Gazetesi. Sayı 11, s. 1-4.
- Duru, Kazım Nami (1958). *Cumhuriyet Devri Hatıralarım*. İstanbul: Sucuoğlu Maatbası.
- Ertuğ, Mehmet (2011). *Büyük Düşünür "Felezof" Nejmi Sagıp Bodamyalızade*. Lefkoşa: Yazarın Kendi Yayını.
- Fedai, Harid (2009). Kıbrıs'ın Eğitim Tarihinde Özgün Bir Yeri Olan Necmi Sakıp Bodamyalı-Zade. *6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri*. Cilt V. Ankara: Atatürk Kültürü Merkezi Başkanlığı Yayınları. s. 2241-2259.
- Gürkan, Haşmet Muzaffer (2006). *Bir Zamanlar Kıbrıs'ta*. Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları.
- Gürkan, Haşmet Muzaffer (2008). *Kıbrıs'ın Sisli Geçmişi*. Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları.
- Hill, George (2016). *Kıbrıs Tarihi, Osmanlı ve İngiliz İdaresi Dönemi 1571-1948*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Küçük, Fazıl (2010). *Dr. Fazıl Küçük'ün Anıları ve Siyasal Örgüt Çalışmaları*. Yayına Hazırlayan Altay Sayıl. Lefkoşa: Yay Ajans Ltd.
- Küçük, Süheyla (2009). *Dr. Küçük'le Bir Ömür*. Lefkoşa: Yazarın Kendi Yayını.
- Mapolar, Hikmet Afif (1984). Müslüman Vekili Feylezof Nejmi Sagıp Bodamyalızade (I). Lefkoşa: *Kıbrıs Postası Gazetesi*, 16 Mart 1984 s. 4.
- Mapolar, Hikmet Afif (1984). Müslüman Vekili Feylezof Nejmi Sagıp Bodamyalızade (II). Lefkoşa: *Kıbrıs Postası Gazetesi*, 26 Mart 1984 s. 4.
- Mapolar, Hikmet Afif (2002). *Kıbrıs Güncesi 1*. Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları.
- Mapolar, Hikmet Afif (2016). *Aslar Bir Devre Adını Yazanlar-1987*. Yayına Hazırlayan Ahmet Necati Özkan. Lefkoşa: Necati Özkan Vakfı Yayınları.
- Morgan, Tabitha (2013). *İngilizlerin Kıbrıs'taki Tarihi Acısıyla Tathısıyla Bir Ada*, Lefkoşa: Khora Yayınları.
- Nesim, Ali (1987). *Batmayan Eğitim Güneşlerimiz*, Lefkoşa: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Orr, C. W. J. (2013). *İngiliz Egemenliği Altında Kıbrıs*, Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları.
- Özmatyatlı, İ. Ö. & Özkul, A. E. (2013). 20th Century British Colonialism in Cyprus through education. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 1-30.
- Özmatyatlı, İçim Özenli (2012). *British Colonial Influence on Cypriot Education Turkish and Greek Cypriot Curricula and Identity (1878-1960)*. Germany: Lampert Academic Publishing.
- Özsezer, Mete (2015). II. Dünya Savaşı Sırasında Kıbrıs İslam Lisesi'nin Lapta'daki Durumu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (39): 319-325

Sencer, Hüseyin (1978). Filozofun Öyküsü. Sahibi ve Sorumlusu Ahmet Gazioğlu. *Yeni Kıbrıs*. Mart 1978 s. 17-18

Sleight, G. F. (1947). Cyprus Report of the Department of Education for the Period 1942-1945, Nicosia: Printed at the Cyprus Government Printing Office.

Diğer Kaynaklar / Other Sources

The Cyprus Blue Book. 1935:206; 1936:214; 1937:210; 1938:220; 1946:226.

The Cyprus Gazette 1928:649-651; 1929:456-457; 1930:1050-1052; 1933:447-449; 1934:557-558; 1934:559-661; 1935:235; 1936:236; 1937:138; 1938:174; 1939:306, 579-582; 1940:146, 363; 1941:93; 1942:83; 1943:52; 1946:114; 1947:164; 1950:420; 1951:229; 1952: 250.

Tarjan Tözün (2016). 1946 doğumlu Tözün Tarjan ile 28 Eylül 2016 tarihinde yapılan söyleşi.

Kıbrıs Maarif Yıllığı (1958-1959), 1959.

Bozkurt Gazetesi (1961), 12 Ocak 1961; 17 Ocak 1961; 15 Şubat 1961.

Halkın Sesi Gazetesi (1964). 3 Nisan 1964.

Hürsöz gazetesi, (1947, 1948). 11 Şubat 1947; 9 Ekim 1947; 23 Ocak 1948.

İstiklal Gazetesi (1949). Dünyanın En Tanınmış Şahsiyetlerinden Takdir Mektupları Alıyor. Lefkoşa: 28 Mart 1952. s.1.

İstiklal Gazetesi (1949). Namık Kemal'in Hürriyet Kasidesinin İfade Ettiği Hisler. Lefkoşa: 30 Kasım 1949. s. 1.